

REGISTERBLAD

Namn och datum: Magnus Martinsson (redigerat 17-2-1999)

Område av riksintresse för naturvård i Gotlands län

Områdesnummer: **NRO09053**

Områdesnamn: **EKSTAKUSTEN**

Kommun: Gotlands

Kartblad: 6I SO, 5J NV, Mittpunkt: 6I Oh 03

Areal: 1 002 ha, varav 167 ha vatten och 835 ha land

Naturgeografisk region: 14 c Gotland

Kust/havsregion: IV - Egentliga Östersjön

Regionindelning för sjöar och vattendrag:

Agrara kulturlandskapsregioner:

Landskapsform: Slätt med lägre relativ höjd än 20 m.

Riksvärde

klapperkust		
	naturbetesmark	flora
våtmarkskomplex	fuktäng	flora, fauna
	marin strandäng	

Värdeområde: Området omfattar en kuststräcka på ca 15 kilometer. Mellan Djupvik i norra delen av området och Hammarudd utgörs kusten av en låg klint som kantas av strandvallar av grus och sten. Marken närmast stranden är karg och fattig på växtlighet. Längre in från havet vidtar en lågvuxen strandskog, där de yttersta tallarna och granarna är hårt tuktade av vind och saltstänk och formligen kryper längs marken. Mellan Hammarudd och Borum finns vidsträckta betade strandängar. Kuststräckan är flikig med många vikar, uddar och revlar. Strandmarkerna har varit i hävd under lång tid och är ytterst välhävdade. Dessa marker har en rik hävdformad flora och ett mycket rikt fågelliv.

Huvudkriterier:

- A. Välutbildad klintkust i Muldemärgelsten av stort geovetenskapligt värde. Omfattande bildning med strandvallar.
- B. Opåverkat kustavsnitt med ostörda strandskogar.
- C. Häckningar av flera sällsynta fågelarter, bl a sydlig kärrensnäppa, brushane och årta.
- D. Rik flora. Mycket rikt fågelliv.

Stödkriterier: Storlek, mångformighet, kontinuitet, representativitet, raritet, nyckelområde, funktion.

Förutsättningar för bevarande: Att betet fortsätter på strandängarna. Området påverkas negativt av dikning, täktverksamhet, olämplig skogsavverkning och fritidsbebyggelse. Fortsatt jordbruk med

åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ångar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: Minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledning, vägdragningar. Bevarandet av våtmarkernas värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner kan skada naturvärdena.

Säkerställande: Klass 1-område i Länsstyrelsens sammanställning över områden med värdefull natur (Länsstyrelsen 1984).

Ekstakusten är avsatta som naturreservat (1967).

Ugnen är avsatt som fågelskyddsområde (1975, 1981).

Området berör område av riksintresse för friluftsliv nr I 4 Gotlandskusten.

Ingår i Länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet (objekt nummer 32,38) och i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt nummer 63-13, 64-10)

Ugnen är av regeringen föreslaget Natura2000-område.

Områdets huvuddrag:

Ekstakustens naturreservat utgörs av ett 4 km långt exponerat kustparti. En låg klint, bestående av Muldemärgelsten, höjer sig bitvis över det strandklapper, som annars sätter sin prägel på markförhållandena. S om Kronvald är strandvallskaraktären särskilt markant. Marken är fattig på växtlighet och här finns endast enstaka förekomster av fårsvingel, backtimjan, gulmåra, gul fetknopp, stinknäva, kattfot, spåtistel, mattfibbla och blåeld samt lavar och mossor.

Strandvegetationen är mycket sparsam. Innanför denna utbreder sig en vindpinad och i skogsbrynet extremt lågvuxen tallskog. Vid Kronvalds finns ett litet martornsbestånd. Från den väg, som löper strax innanför strandområdet, erbjuds en unik skönhetsupplevelse i form av den gråvita stranden med dess vindtuktande skog, det intensivt blåa havet och de mäktiga Karlsöarna i fonden.

I N utbreder sig innanför Ekstakustens naturreservat tallskogsbevuxna strandvallar. I den S delen innanför Ugnens fågelskyddsområde vidtar låglänta ängsområden av stor betydelse för rastande flyttfåglar. Området utgör också rika jaktmarker för rovfåglar. Innanför Langstiteviken ligger en för länet ovanlig ekskog. Den utgörs av ett rakvuxet bestånd som inte visar tecken på att utgöra ett igenväxningsstadium av ett tidigare änge. I buskskiktet finns inslag av skogskornell, björk, hagtorn, rönn och oxel. I fåltskiktet märks bl a lundskäftning, hallon och stenbär. På betesängarna mellan skogen och havet finns rika bestånd av salepsrot och Adam och Eva.

Strandvåtmarkerna som sträcker sig mellan Hammarudd i Eksta och sommarstugeområdet vid Snoderviken i Sproge tillhör en av de mäktigaste på Gotland. Området omfattar en mängd vikar och uddar samt den lilla sjön Fuldye. Hammarudd i norra delen utgör brytningspunkt mellan den karga och steniga Ekstakusten och strandängarna vid Ugnen. Söder om Hammarudd ligger Tärnviken som utgörs av en karg vik direkt på margskiffer med talrika moränblock utspridda. Dessutom finns en hel del moränblock, dels vid Gårdsbacke och dels några hundra meter norr och söder om Klase fiskeläge. Områdena vid Rullen är bildade genom sedimentdeposition av kustparallella strömmar. Sedimentavlagringarna norr om Rullen är f. n. under uppgrundning. Området har fungerat som naturlig fodermark under lång tid. Delar av området har tidigare varit slätteräng. Området betas idag av nötkreatur med undantag för området mellan norra delen av Rullen och Högurskär. De delar som betas är välhävda.

Vegetationen på strandängen domineras av krypven, rödsvingel och salttåg. Här växer även rikligt med gulkämpar, saltnarv, strandkrypa, havssälting och kustarun. I området finns även glasört, sodaört, strandkämpar, strandnål, näbbtrampört och dvärgarun. Längs med ett smalt bälte på bara ett par meter

närmast stranden finns på flera håll rikligt med saltgräs, grått saltgräs och revigt saltgräs. På den ohävdade delen har täta vassar av bladvass, blåsäv, havssäv och rörsvingel tagit över vegetationen. På ett par håll i området finns sumpkärr längs med bäckkanter. Vegetationen är här örtrik.

Häckfågelfaunan i området är synnerligen rik. Här häckar bl a småtärna, silvertärna, fiskmå, knölsvan, grågås, årta, snatterand, skedand, kricka, rödbena, tofsvipa, strandkata, ros Karl, större strandpipare, brushane och skärfläcka. En koloni med närmare 200 par skrattmå häckar i Fuldye. Här häckar även ett 10-tal par svarthakedopping. I vassarna häckar ibland brun kärrhök. Under inventeringen av kärrsnäppa på Gotland 1993 konstaterades 6 par häcka i området. Under våren rastar bl a stora flockar av vitkindade gäss på strandängarna, under hösten en mängd olika arter vadare.

För att de häckande fåglarna inte skall störas, råder tillträdesförbud under tiden 15 mars-30 juni. Från vägen innanför områdets norra del (Hammarudd-Langstiteviken), från det lilla fiskeläget Klase (ca 1 km N Borum) samt från det fågeltorn som står ca 500 m SO om Klase kan man dock även under denna tid se det mesta av vad området har att bjuda i fågelväg.

Anmärkning: VMI-ID: 519I01

Referenser:

Gotlands kommun, 1995: *Vision Gotland 2010*.

Hedgren, S., 1981: *Ugnen, Lausvik, Stockvik. Inventering av häckfågelfaunan i tre gotländska kustområden 1981*. – Länsstyrelsen i Gotlands län.

Länsstyrelsen i Gotlands län, 1984: *Värdefull natur på Gotland*.

Länsstyrelsen i Gotlands län, 1993: *Program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden*.

Martinsson, M., Nordin, M., 1992: *Ängs- och hagmarker på Gotland. Del 3, Mellersta Gotland samt Del 4, Södra Gotland*. – Länsstyrelsen i Gotlands län.

Martinsson, M., 1997: *Våtmarker på Gotland*. – Länsstyrelsen i Gotlands län.

Naturvårdsverket, 1994: *Myrskyddsplan för Sverige*.

Naturvårdsverket, 1996: *Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet*. Stockholm.